

นวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี

Innovative Management Approaches of Community Enterprises in Developing Sustainable Agricultural Tourism in Sing Buri Province

¹ธีรวัชร พุ่มดารา, ²เยาวลักษณ์ ชาบ้านโพธิ์, ³ศิริยุญา ศิริยานันท์ และ⁴กัญญาณ กาญจนาทิภูล

¹ Theerawat Phumdara, ²Yaowaluk Chaobanpho, ³Sirinya Siriyannun and ⁴Kanyamon Kanchanathaveekul

^{1,2} วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ^{3,4}นักวิชาการอิสระ

^{1,2}College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

^{3,4}Independent Scholar, Thailand.

³Corresponding Author. E-mail: Kanyamon06@gmail.com

Received September 20, 2025; Revised October 28, 2025; Accepted December 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาบริบทและสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี (2) วิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จของนวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 24 คน ประกอบด้วยผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประเด็นการศึกษา ได้แก่ บริบทการบริหารจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ อุปสรรค และแนวทางการพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม พ.ศ. 2568 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า (1) วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มและภาวะผู้นำ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และการตลาด (2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วยภาวะผู้นำ การสร้างเครือข่าย และนโยบายสนับสนุน โดยนวัตกรรมการจัดการมี 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และ (3) แนวทางที่เสนอสามารถสร้างคุณค่าเพื่อสาธารณะ ทั้งด้านรายได้ ทนสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ข้อค้นพบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในจังหวัดสิงห์บุรีและพื้นที่อื่น ๆ

คำสำคัญ: นวัตกรรมการจัดการ; วิสาหกิจชุมชน; การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน

Abstract

The purpose of this research article (1) examine the context and current conditions of community enterprise management in sustainable agricultural tourism in Sing Buri Province, (2) analyze the management innovation models and success factors contributing to the development of sustainable agricultural tourism, and (3) propose innovative management approaches to enhance community enterprises and create sustainable public value. The key informants consisted of 24 participants, including community enterprise leaders and members, government officials, academics, experts, and stakeholders, selected through purposive sampling. The research focused on management context, success factors, obstacles, and innovative development approaches. Data were collected through in-depth interviews and both participant and non-participant observations conducted in Sing Buri Province between January and March 2025. Thematic analysis was employed to categorize and interpret data, and results were presented through descriptive interpretation. The findings revealed that (1) community enterprises in Sing Buri are strengthened by group collaboration and leadership but face limitations in budget, technology, and marketing; (2) success factors include leadership, networking, and supportive policies, with management innovations identified in three dimensions—economic, socio-cultural, and environmental; and (3) the proposed development framework generates public value through income enhancement, social capital building, and environmental conservation. The findings can serve as a policy and practical guideline to strengthen grassroots economies and promote sustainable agricultural tourism in Sing Buri Province and other regions.

Keywords: Management Innovation; Community Enterprise; Sustainable Agricultural Tourism

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ซึ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิต การเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก และการสร้างสมดุลในมิติทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ในบริบทของจังหวัดสิงห์บุรี วิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมตามวิสัยทัศน์จังหวัดที่มุ่งเป็น “แหล่งผลิตสินค้าเกษตรมาตรฐาน อาหารปลอดภัย การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สังคมเป็นสุข” โดยมีทุนทางการเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ข้าวคุณภาพ ปลาสด และเกษตรผสมผสาน ที่สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่ม และ สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, 2566) อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อน

วิสาหกิจ ชุมชนยังเผชิญข้อจำกัดด้านการจัดการสมัยใหม่ การตลาดเชิงนวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและขยายตลาดได้อย่างเต็มศักยภาพ (ศรีธนพร ชวนเกริกกุล, 2561) เพื่อตอบโจทยดังกล่าว แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องอาศัย นวัตกรรมจัดการ ในสามมิติสำคัญ ได้แก่ (1) การตลาดสีเขียว ที่มุ่งผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมและได้มาตรฐาน (Maziliauske et al., 2024) (2) การสร้างเครือข่าย ระหว่างชุมชน รัฐ เอกชน และ สถาบันการศึกษา โดยใช้ทุนทางสังคมในการสร้างความร่วมมือและโอกาสใหม่ (Saeng-on, P. et al., 2023) และ (3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับการสื่อสาร การตลาด และการจัดการข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการเผยแพร่นวัตกรรม (Rogers, 2003) และการท่องเที่ยวเชิงดิจิทัล (Buhalis & Law, 2008)

นอกจากนี้ การบริหารจัดการเพื่อสร้าง “คุณค่าร่วม” (Public Value) ตามกรอบแนวคิดของ Moore (1995) ซึ่งครอบคลุมผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชน (รายได้ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม) การได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ ศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จะเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดันการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน (Ottman, 2011; Powell, Koput, & Smith-Doerr, 1996) งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นกระบวนการบูรณาการ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เพื่อสร้างรายได้และการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ (Kanchanathaveekul, Buddhapoompitak, Srithongphim, & Tangmungmee, 2024)

ดังนั้น การศึกษาบริบทและสภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์รูปแบบและปัจจัย ความสำเร็จ ตลอดจนการพัฒนาแนวทางนวัตกรรมจัดการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเสริมสร้างความ เข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน และยกระดับจังหวัดสิงห์บุรีสู่ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืนที่สร้าง คุณค่าในทุกมิติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

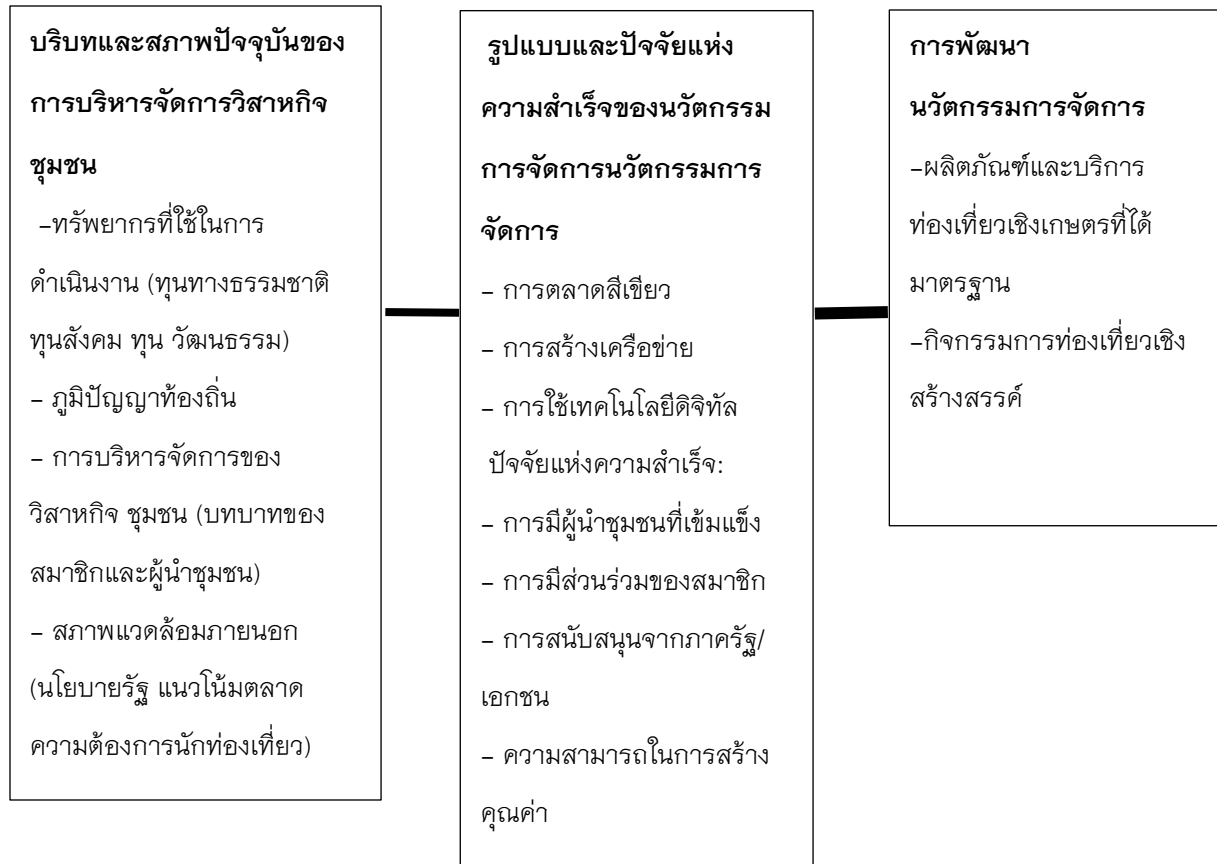
1. เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว เชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จของนวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนใน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างนวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนใน สี่มิติหลัก ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติวัฒนธรรม และมิติ สิ่งแวดล้อม ในจังหวัดสิงห์บุรี

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้อ้างอิงแนวคิด Public Value Framework ของ Moore (1995) เพื่ออธิบายกระบวนการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างรัฐ ชุมชน และภาคประชาสังคม โดยมุ่งให้ผลลัพธ์การบริหารจัดการเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะสามองค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างผลลัพธ์เชิงคุณค่า (Public Value Outcomes) สิ่งแวดล้อมเชิงอำนาจที่เอื้อต่อการดำเนินงาน (Authorizing Environment) และขีดความสามารถขององค์กรชุมชน (Operational Capacity) กรอบแนวคิดนี้ถูกประยุกต์ร่วมกับทฤษฎี นวัตกรรมจัดการและนวัตกรรมทางสังคม (Rogers, 2003) เพื่ออธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนผ่านภาวะผู้นำ การเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีในระดับฐานราก ทั้งยังเชื่อมโยงกับแนวคิด การตลาดสีเขียว และทุนทางสังคม (Putnam, 2000) ที่เน้นการพัฒนาเครือข่าย ความร่วมมือ และความไว้วางใจ เป็นทุนหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม กรอบทฤษฎีเหล่านี้มี ข้อจำกัดเชิงบริบท เนื่องจากส่วนใหญ่พัฒนาในต่างประเทศ เช่น ประเทศตะวันตกซึ่งให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพเชิงโครงสร้างและระบบตลาด ในขณะที่บริบทชุมชนเกษตรของไทย โดยเฉพาะจังหวัดสิงห์บุรี มีลักษณะการบริหารจัดการที่อิงกับความสัมพันธ์ทางสังคม ความศรัทธา และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่า เมื่อเทียบกับมาตรฐานสากลของ OECD (2024) ซึ่งเน้นระบบรับรองและการจัดการเชิงนโยบาย บริบทไทยสะท้อนมิติของ “นวัตกรรมทางวัฒนธรรมและสังคม” (Cultural–Social Innovation) ที่ผสมผสานทุนมนุษย์กับทุนชุมชนอย่างยืดหยุ่น การเปรียบเทียบนี้ช่วยยืนยันว่าแนวคิด Public Value และ Innovation Frameworks สามารถนำมาปรับใช้ได้เหมาะสม หากมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างมาตรฐานสากลกับคุณค่าเชิงพื้นที่เพื่อสร้างความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน Adapted from Moore (1995); Rogers (2003); Buhalis & Law (2008)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ทั้งการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนาม เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางนวัตกรรมจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี ขั้นตอนดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร หนังสือ งานวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดการบริหารภาครัฐและชุมชน (Public Value Framework) (Moore, 1995) การจัดการวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและความยั่งยืน (OECD, 2024) แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อใช้เป็นฐานทางทฤษฎีและแนวคิดในการออกแบบกรอบการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) การศึกษานี้เลือกพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในจังหวัดสิงห์บุรี ระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม พ.ศ. 2568 โดยเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตข้าวอินทรีย์ลำแม่ลา อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี 2) ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์บ้านหัวป่า อำเภอบางระจัน ซึ่งเน้นการทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน การปลูกข้าวและผักปลอดสารเคมี รวมถึงการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ 3) วิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านหนองกระทุ่ม อำเภอบรรพตบุรี ที่บูรณาการการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรเข้ากับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวน 24 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนภาพรวมของการดำเนินงานในทุกมิติ การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจึงมุ่งเน้นการรวบรวมมุมมองจากสามกลุ่มสำคัญ ได้แก่ 1) มิติการบริหารจัดการภายในของวิสาหกิจชุมชน คือ ผู้นำ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มหรือคณะกรรมการบริหาร จำนวน 3 คน และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 6 คน 2) มิตินโยบายและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และ 3) มิติการรับรู้รวมถึงประสบการณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก คือนักวิชาการด้านการเกษตร/การท่องเที่ยว 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าร่วมกิจกรรม 6 คน การจัดสรรกลุ่มข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกและการสะท้อนความหลากหลายของบริบททางสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างรอบด้านและเชื่อมโยงกับสภาพจริงของพื้นที่ศึกษา (Patton, 2015; Creswell & Poth, 2018)

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยใช้ แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ออกแบบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นสำคัญ การเก็บข้อมูลใช้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง และ แบบบันทึกการสังเกตภาคสนาม (Field Notes และ Checklist) เพื่อศึกษาบริบทการจัดการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ อุปสรรค และแนวทางนวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรี ตัวอย่างคำถาม เช่น “จุดแข็งและข้อจำกัดของการบริหารจัดการชุมชนคืออะไร” “ปัจจัยใดส่งผลต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร” และ “แนวทางนวัตกรรมใดที่สร้างความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม” ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตได้รับการบูรณาการผ่าน Thematic Analysis และ Triangulation เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

โดยยึดหลักจริยธรรมการวิจัย ได้แก่ การขออนุญาตหน่วยงาน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ ให้ผู้ให้ข้อมูลลงนามยินยอมโดยสมัครใจ และรักษาความลับของข้อมูลอย่างปลอดภัย

ก่อนนำเครื่องมือไปใช้จริง ได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยว และการวิจัยเชิงคุณภาพ มาประเมินความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับบริบท จากนั้นได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและตรวจสอบซ้ำ เพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมและสะท้อนความเป็นจริงของพื้นที่ศึกษาอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การตรวจสอบดังกล่าวช่วยให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ และสอดคล้องกับมาตรฐานการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แก่นสาร (Thematic Analysis) ตามแนวทางของ Braun and Clarke (2006) โดยดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ได้แก่ การถอดความ การสร้างรหัสการจัดกลุ่มรหัสเข้าสู่แนวคิดหรือสาระสำคัญหลัก และแนวคิดหรือสาระสำคัญย่อย การทบทวนและปรับแนวคิดหลัก หรือสาระ การตั้งชื่อ แนวคิดหรือสาระสำคัญ และการตีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้นำผลลัพธ์ไปเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดกรอบคุณค่าสาธารณะ (Public Value Framework) ของ Moore (1995) ซึ่งประกอบด้วยมิติการกำหนดคุณค่าสาธารณะ (Public Value Outcomes) ระบบที่ควบคุมและกำหนดการเข้าถึงและการกระทำต่าง ๆ (Authorizing Environment) และความสามารถในการดำเนินการ (Operational Capacity) เพื่อให้ผลวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลร่วมกับผู้ให้ข้อมูล และการใช้การตรวจสอบแบบหลายวิธี (Credibility) การบรรยายบริบทอย่างละเอียด (thick description) การเก็บบันทึกกระบวนการวิจัยและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ (Dependability) การสะท้อนตนเองของผู้วิจัยและการอ้างอิงข้อมูลจริงเป็นฐานในการตีความ (Confirmability) การวิเคราะห์เชิงระบบดังกล่าวช่วยให้ผลการศึกษามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือตามมาตรฐานของ งานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ศึกษาบริบทและสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัย พบว่า วิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตรในจังหวัดสิงห์บุรี มีรูปแบบการดำเนินงานที่หลากหลาย เช่น กลุ่มเกษตรอินทรีย์และกลุ่มเกษตรผสมผสาน ซึ่งก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวของเกษตรกรที่มีทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุนเดิม จุดแข็งสำคัญคือความเข้มแข็งของ

ผู้นำชุมชน ความร่วมมือของสมาชิก และเครือข่ายการสนับสนุนจากภาครัฐและท้องถิ่น อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ การบริหารจัดการเชิงธุรกิจ และการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายผลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เกิดมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน

2. วิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จของนวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ประเด็น (Thematic Analysis) ตามแนวทางของ Braun และ Clarke (2006) พบว่า รูปแบบ นวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืนในจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ เน้นการสร้างรายได้เสริมผ่านกิจกรรมเชิงประสบการณ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรด้วยกลยุทธ์การตลาดสีเขียว ด้านสังคมและวัฒนธรรม มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยว ขณะที่ด้านสิ่งแวดล้อมมุ่งออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้พลังงานสะอาด และจัดการของเสียอย่างมีระบบ ปัจจัยแห่งความสำเร็จสำคัญได้แก่ภาวะผู้นำชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ การสนับสนุนจากภาครัฐ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ส่วนอุปสรรคหลักคือ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การเข้าถึงเทคโนโลยี และตลาดที่ยังไม่ทั่วถึง

3. เสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี การสังเคราะห์โดยอ้างอิง Public Value Framework ของ Moore (1995) แสดงให้เห็นแนวทางพัฒนาใน 3 มิติสำคัญ คือ 1) มิติทางเศรษฐกิจ (Economic Value) ได้แก่ สร้างรายได้หมุนเวียนแก่ชุมชนผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปคุณภาพ 2) มิติทางสังคม-วัฒนธรรม (Social & Cultural Value) ได้แก่ เสริมสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วม และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ 3) มิติสิ่งแวดล้อม (Environmental Value) ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การใช้พลังงานสะอาด และการอนุรักษ์ระบบนิเวศ แนวทางทั้งหมดตั้งอยู่บนการสร้างสิ่งแวดล้อมเชิงอำนาจที่เอื้อต่อการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน) และ ศักยภาพเชิงปฏิบัติของชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถบรรลุคุณค่าเชิงสาธารณะได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปแนวทางการพัฒนา

มิติ	แนวทางการพัฒนา	เชื่อมโยงกับ Public Value Framework
เศรษฐกิจ	- ยกกระดับผลิตภัณฑ์/บริการให้ได้มาตรฐานสากล (GI, Organic, GAP) - สร้าง Brand Identity ของสิงห์บุรี - เพิ่มช่องทาง ตลาดดิจิทัล/แพลตฟอร์มออนไลน์ - พัฒนาแพ็คเกจท่องเที่ยวเชิงเกษตรครบวงจร	สร้างรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Public Value Outcomes)
สังคม-วัฒนธรรม	- ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Co-creation) - พัฒนากิจกรรมเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการท่องเที่ยว (เช่น เวิร์กช็อป อาหารพื้นบ้าน/หัตถกรรม) - พัฒนาเครือข่ายระหว่างชุมชน รัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย	สร้างทุนสังคม ความร่วมมือ และความชอบธรรม (Public Value Outcomes and Authorizing Environment)
สิ่งแวดล้อม	- ส่งเสริมระบบการจัดการขยะและรีไซเคิลในชุมชน - ใช้พลังงานสะอาดและลดรอยเท้าคาร์บอน - ขยายพื้นที่เกษตรเชิงนิเวศและฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ - พัฒนา Eco-certification สำหรับเส้นทางท่องเที่ยว	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพิ่มขีดความสามารถด้านการจัดการทรัพยากร (Public Value Outcomes Operational Capacity)
ศักยภาพชุมชน	- พัฒนา ผู้นำรุ่นใหม่ และทักษะดิจิทัลของสมาชิก - จัดอบรมด้านการตลาด/โลจิสติกส์/การเงิน - สร้างระบบฐานข้อมูลนักท่องเที่ยวและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	เพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติ (Operational Capacity)
นโยบายและการสนับสนุน	- ผลักดันนโยบายและงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง - สร้างพันธมิตรกับหน่วยงานรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา - ใช้บทบาทองค์กรปกครองท้องถิ่นในการเป็นแกนกลาง	การสนับสนุนและความไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Authorizing Environment)

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสิงห์บุรีมีจุดแข็งจากผู้นำและความร่วมมือของสมาชิก แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และการตลาด การวิเคราะห์สะท้อนนวัตกรรมการจัดการ 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมี

ปัจจัยความสำเร็จคือผู้นำ เครือข่าย และนโยบายสนับสนุน ขณะที่อุปสรรคคือทรัพยากรและตลาดจำกัด แนวทางพัฒนาที่เสนอช่วยสร้างคุณค่าต่อสาธารณะ ทั้งเพิ่มรายได้ เสริมทุนทางสังคม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบทของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรีมีลักษณะการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรในท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน ตามประเด็นในกรอบแนวคิดการวิจัยที่แนะนำ ซึ่งได้แก่ ทุนทางธรรมชาติ ทุนสังคม ทุนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน และสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ทุนทางธรรมชาติของจังหวัดส่งเสริมต่อการทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน ทุนสังคมเกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรและความร่วมมือระหว่างสมาชิก ขณะที่ทุนวัฒนธรรมสะท้อนผ่านการสืบสานภูมิปัญญาในวิถีเกษตรและงานหัตถกรรมท้องถิ่น การบริหารจัดการของวิสาหกิจยังคงพึ่งพาผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการประสานงาน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความรู้ด้านธุรกิจ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาบนฐานชุมชน (Community-based Development) ที่ชี้ว่าการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยทุนทางสังคมและผู้นำที่เข้มแข็ง รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดทุนชุมชนของ Flora and Flora (2013) ที่เน้นว่าทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนวัฒนธรรมเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. วิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จของนวัตกรรมจัดการของวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการศึกษาชี้ว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จจาก ปัจจัยหลักตามประเด็นในกรอบแนวคิดการวิจัยที่แนะนำ ซึ่งได้แก่ การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการสร้างคุณค่าต่อสาธารณะ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการประสานเครือข่ายช่วยสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจให้กับสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิกส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม ขณะที่การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญด้านองค์ความรู้ งบประมาณ และการตลาด ส่วนการสร้างคุณค่าสาธารณะสะท้อนผ่านการเพิ่มรายได้ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในด้านนวัตกรรมจัดการ ตามประเด็นในกรอบแนวคิดการวิจัยที่แนะนำ ซึ่งได้แก่ นวัตกรรมการตลาดสีเขียว นวัตกรรมสร้างเครือข่าย และนวัตกรรมใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผลการวิจัย พบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรีได้ประยุกต์กลยุทธ์การตลาดสีเขียวเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้ามีการ

สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อขยายตลาด และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการประชาสัมพันธ์และขายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดกรอบคุณค่าสาธารณะ (Public Value Framework) ของ Moore (1995) ที่ชี้ว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการสร้างคุณค่าสาธารณะร่วมกับการเสริมศักยภาพเชิงปฏิบัติของชุมชน และสอดคล้องกับผลวิจัยของ Saeng-one.P., et al., (2023) ที่ชี้ชัดว่าการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ยั่งยืน

3. แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการของวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน จังหวัดสิงห์บุรี ผลการสังเคราะห์เสนอแนวทางตามประเด็นในกรอบแนวคิดการวิจัยที่แนะนำ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้มาตรฐาน และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยพบว่า วิสาหกิจชุมชนควรยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการในมิติทางเศรษฐกิจให้ได้มาตรฐานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความน่าเชื่อถือ ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น กิจกรรมเกษตรเชิงประสบการณ์ การทำอาหารพื้นบ้าน และงานหัตถกรรม ขณะที่ในมิติสิ่งแวดล้อมควรเน้นการจัดการของเสีย การใช้พลังงานสะอาด และการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อธรรมชาติ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบคุณค่าสาธารณะ (Public Value Framework) ของ Moore (1995) ซึ่งชี้ว่าการพัฒนาที่แท้จริงต้องสร้างสมดุลระหว่างคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับข้อเสนอของ OECD (2024) ที่เน้นการบูรณาการเศรษฐกิจฐานรากเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) บริบทและสภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่า วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรีมีศักยภาพจากความร่วมมือของสมาชิกและบทบาทผู้นำที่เข้มแข็ง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรงบประมาณ และการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรม คือ การเพิ่มศักยภาพของทุนมนุษย์และทุนเทคโนโลยีในชุมชน เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้มาปรับใช้ในการจัดการอย่างยั่งยืน หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการ เช่น (1) ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการลงทุนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การแปรรูปสินค้า และการตลาดออนไลน์ (2) จัดอบรมเสริมทักษะเชิงธุรกิจและการบริหารจัดการสำหรับผู้นำ

และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ (3) ส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ มหาวิทยาลัย และภาคเอกชน เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน

2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการ ได้แก่ ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการสร้างคุณค่าสาธารณะ ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนานวัตกรรมในระดับชุมชนอย่างยั่งยืน ประเด็นสำคัญคือการเสริมสร้างผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่สามารถบูรณาการความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมและต่อยอดเชิงนวัตกรรม หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการ (1) จัดตั้งศูนย์พัฒนาและบ่มเพาะผู้นำชุมชนเพื่อสร้างทักษะด้านการบริหารเครือข่ายและการจัดการนวัตกรรม (2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) และ (3) สร้างความร่วมมือข้ามภาคส่วนระหว่างรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ งบประมาณ และเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนนวัตกรรมจัดการของวิสาหกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน

3) นวัตกรรมจัดการของวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ประเด็นสำคัญที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการ คือ การสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมชุมชนที่บูรณาการการตลาดสีเขียว การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการบริหารจัดการ หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการโดย (1) สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้มาตรฐานสากล เช่น GI, GAP และ Organic (2) จัดตั้งแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางเพื่อประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้าในชุมชน และ (3) ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรดำเนินการศึกษาเชิงเปรียบเทียบในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ หรือภูมิภาคที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถระบุทั้งปัจจัยร่วมที่สนับสนุนความสำเร็จ และ ปัจจัยเฉพาะที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเข้าใจเชิงลึกและการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2) ควรขยายกรอบการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณหรือการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์และยืนยันความถูกต้องของปัจจัยที่ค้นพบจากการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยมากยิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาผลกระทบในระยะยาวจากการนำแนวทางนวัตกรรมการจัดการที่เสนอไปใช้จริง โดยติดตามประเมินผลในมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสะท้อนศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน และสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถใช้เป็นแบบจำลองเชิงนโยบายในระดับชาติและนานาชาติ

เอกสารอ้างอิง

- ศรัณพร ชวนเกริกกุล. (2561). กลยุทธ์การยกระดับการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองรองจังหวัดสิงห์บุรี.วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดสิงห์บุรี พ.ศ. 2566–2570. ฝ่ายเลขานุการ ก.บ.จ สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Buhalis, D., & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of Tourism research. *Tourism Management*, 29(4), 609–623.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Flora, C. B., & Flora, J. L. (2013). *Rural communities: Legacy and change*. (4th ed.). Boulder, CO: Westview Press.
- Kanchanathaveekul, K., Buddhapoompitak, W., Srithongphim, W., & Tangmungmee, H. (2024). The impact of social innovation and perceived values towards cultural tourism in rural villages in Anhui, China. *Nimit Mai Review Journal*, 7(2), 36–43.
- Maziliauskė, I., Šimanskienė, L., & Župerkienė, E. (2024). Building sustainable tourism networks: The role of inter-organizational collaboration and innovation. *Sustainability*, 16(5), 2781.
- Moore, M. H. (1995). *Creating public value: Strategic management in government*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- OECD. (2024). *Sustainable agricultural tourism and rural development: Policy insights*. OECD Publishing.

- Ottman, J. A. (2011). *The new rules of green marketing: Strategies, tools, and inspiration for sustainable branding*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice*. (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Powell, W. W., Koput, K. W., & Smith-Doerr, L. (1996). Interorganizational collaboration and the locus of innovation: Networks of learning in biotechnology. *Administrative Science Quarterly*, 41(1), 116–145.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York, NY: Simon & Schuster.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations*. (5th ed.). New York, NY: Free Press.
- Saeng-on, P., Kanchanathaveekul, K., Buddhapoompitak, W., Rakbumrung, W., Siriyanun, S., & Sungrugsa, N. (2023). Community economic uplift to promote health tourism in Ranong Province. *Journal of Namibian Studies*, 33(S2), 5006–5017.